

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Keéri-Szántó A.

Cím:

Ambrus Zoltán emlékezete

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.

(Hely)

1943. 10. 3.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Ambrus Zoltán

Idő

"1943"

Személy

Ki

Ambrus Zoltán emlékezete

A Tudományos Akadémia március 29-én József kir. herceg elnökletével összesülést tartott, melyen Voinovich Géza tiszteleti tag magas színvonalú előadással áldozott Ambrus Zoltán emlékének.

Ambrusról, a kitünő íróról és esztétikusról nem tarthatott volna hivatalosabb férfi előadást, mint Voinovich, a szintén kitünő író és esztétikus. Barátok voltak, ha a zárkózott és magányos lelkű Ambrussal kapcsolatban egyáltalán barátságról beszélhetünk. Munkatársak voltak, együtt szerkesztették a nagyhirű „Klasszikus Regénytárat”. De ezenfelül Voinovich rendezte sajtó alá Ambrus összegyűjtött műveit, a Nemzeti Színház igazgatói székében pedig utóda volt.

A nagynevű előadó ismertette Ambrus életét. Jogásznak indult, de ezt a studiumot abbahagyta és a párisi Collège de Franceban, meg a Sorbonneon hallgatott nyelvtörténeti és irodalmi előadásokat. Hazatérve, irodalmi munkásságát a „Fővárosi Lapoknál” kezdte, később a fővárosi nevesebb napilapok állandó munkatársa lett. A *Pesti Hírlap*nak is esztendőnkön át dolgozó társa volt. Elismerni már igen fiatalon elismerték, de megismerni még máig sem ismerték meg. Franciaországi tanulmányai nem maradtak hatástalanok és bár a magyar irodalom franciás irányának alapítója Bessenyei testőr-írónk volt, ez irány folytatója, a francia szellem ápolója és átplántálója Ambrus Zoltán volt. Az Ambrus föléptekor fel-

törekvő fiatal íróknak nem volt könnyű dolguk. Egyéb nehézségről nem szólva, elsősorban Jókainak mindent elsöprő népszerűségével kellett megküzdeniök. Nagyobb részük — Mikszáth, Gárdonyi, Herczeg kivételével — jobbára el is kallódott.

Voinovich behatóan ismertette a regényíró, novellista, szinikritikus Ambrust. Novelláit jobban szereti, mint regényeit. A szinikritikust pedig a legjobbak: Gyulai és Péterfy mellé állítja. Megemlékezett még Ambrusnak Flaubert — Bovaryné fordításáról, melyet a magyar prózá műfordítás egyik remekének tart.

A nagyszerű felolvasást az illusztris előadó azzal a reménységgel zárta, hogy a csendes hozzáértőkön kívül most már a „nagy” közönség is meg fogja ismerni Ambrus nem mindennapi tehetségének ragyogását.

*

Ambrus a maga idejében igen ismert volt, mint újságíró, kevésbé ismert, mint író. Érdekes és ritka, hogy a hozzáértők, tehát az írással foglalkozók előbb hódoltak neki, mint a nagyközönség. Kiadói mindezt igen jól tudták és éppen ezért nagy probléma volt számukra: miként lehetne a nagyközönség érdeklődését Ambrus Zoltán összes műveinek sajtó alatt levő és irodalmilag igen értékes gyűjteményes kiadása felé fordítani, miként lehetne Ambrust, az író, hamarosan népszerűvé tenni? A szokásos és rendelkezésre álló eszközök nem ígérték gyors sikert. Ekkor történt az az irodalomtörténetben szinte páratlan eset, hogy huszonnégy magyar író, köztük olyanok, mint Mikszáth

Kálmán, Herczeg Ferenc, Beöthy Zsolt, Gárdonyi Géza, Endrődi Sándor, Bródy Sándor, — elhatározta, hogy egy sajátkezűleg irt prospektussal fog a nagyközönség elé lépni. Ebben a prospektusban aztán mind a huszonnégy külön-külön elmondja véleményét Ambrusról. A prospektus meg is jelent és nagy feltűnést keltett. Endrődi Sándor négy soros kis versére még ma is emlékszem:

*„A finom izlés, a komoly tudás —
Ez nem egészen nemzeti vonás.
Hogy benned bőven megvan,
— felégtétel,*

S a Zoltánok közt szerencsés kivétel.”

(Zoltánok alatt annakidején azokat a sokat szereplő közéleti férfiakat értették, kiknek hangjuk öblös és fejük kongó volt.)

Mikszáth Kálmán pedig ezt írta Ambrusról:

„Ambrus a legkedvesebb íróim közül való. Kétszer szoktam könyveit elolvasni. Egyszer, hogy élvezzek, másodszor, hogy tanuljak. Munkái olyanok, mint a kálvil-almák, melyek nagyon sokáig elállnak, miután fájukról leszakadtak, sőt minél tovább állnak, annál zamatosabbak. A hasonlat csak annyiban sántít, hogy az almáknál a kálvil-almáknak kell még érnick, az Ambrus műveinél pedig az olvasóknak.”

*

Higgyünk Mikszáthnak és Voinovichnak és olvassuk buzgón Ambrust. Aki nem teszi, magára vessen.

Keéri-Szántó Andor.

háziyomdája 1941 — 9086